

LE TOURISTE BULGARE. — DER BULGARISCHE TOURIST.

СПИСАНИЕ ЗА ТУРИЗЪМЪ И ПРИРОДООПИСАНИЕ.

Редакторъ : С. Д. СКРИНСКИ.

Излиза мѣсечно (освѣтъ юлий и августъ). Струва за нечленове годишно 2 лева, за членове — 1 л. въ странство — 2.50 франка.

Всичко се изпраща : София, „Българско Туристско Дружество“.

Год. IX.

София, януарий 1910 г.

Брой 1.

И. В. Желизко.

Въ Лостойна и околността ѝ.

Прѣзъ августъ миналата година една хубава сутринь тръгнахъ отъ Виена съ южната желѣзница въоръженъ, споредъ прѣдписанието, съ всичкитѣ потрѣби, нуждни на геолога. Това значеше да взема съ себе си най-малко багажъ — единъ вързопъ, прѣдначанъ за минерали и окаменелости, като сжщеврѣменно не забравихъ и два остро наточени чукове за цѣпене на варовницитѣ и шифъра, кована гега, непромокаеми ботуши и пари. Послѣднитѣ, разбира се, въ по-голъма доза за всѣки случаѣ.

Моята радостъ обаче на хубавото врѣме не трая много. Едвамъ стигнахъ въ Семерингъ, потъналъ цѣлъ въ гъста сива мъгла, и силенъ дъждъ монотонно зачука по прозорцитѣ и стрѣхитѣ на вагона. Къмъ туй стигна и новината за голѣмата градушка, паднала вчера въ Кранско. Това бѣха, наистина, новини малко обѣщающи томува, който искаше да влѣзе въ по-близко съприкосновение съ

природата. Тѣзи новини напълно се потвърдиха при нѣколкодневното ми пътуване. — Рѣки и потоци излизаха изъ своитѣ легла и калнитѣ води бѣха залѣли ниви и ливади, образувайки наврѣдъ мочури и езера.

Като слѣзохме надвечеръ на Люблинската гара, изясни се небето дотамъ, че можахме да използваме нѣколко часа, които оставаха до тръгването на влака, за разглеждане града.

Локалниятъ влакъ за Врѣхникъ (Оберлайбахъ) трѣгва отъ Люблина въ 8 ч. и 27 м. вечерътъ. Тѣкмо въ това врѣме, когато бѣ даденъ знакъ за трѣгване, като по даденъ сигналъ почна и дъждътъ, който спрѣ чакъ при пристигането ни въ Врѣхникъ — 9 ч. и 21 м. вечерътъ.

На другата сутринъ врѣмето се справи и за наше щастие не се развали вече.

Врѣхникъ е единъ урегулиранъ чистъ градецъ, разположенъ на дѣсниия брѣгъ на р. Люблиница — най-дългия притокъ на р. Сава. Той брой около 3000 души жители и е разположенъ край едно хубаво шосе. Основанъ е на мѣстото на римския градецъ Nauporta, който нѣкогажъ е принадлежалъ на Панония и е разрушенъ въ 14 год. сл. Хр. отъ единъ разбунтувалъ се римски легионъ.

За да не губя много врѣме въ Врѣхникъ, потърсихъ една кола, която да ме прѣнесе по-нататѣкъ къмъ планината — въ Врѣзденецъ, моята първа станция, която трѣбваше да бѣде като изходна точка на моитѣ научни екскурзии въ околността.

Хотелиерътъ на „Черъ-конь“, за наше щастие, ни извѣсти, че притежавалъ една кола и се наема самъ да ни закара до тамъ. Но све се съмняваше, че колата може да отидатъ до самото мѣсто, особено сега, когато тѣсното окръжно шосе, и така въ лошо състояние, било съвсѣмъ изкопано отъ пороищата. Надѣваше се той да ни закара поне до Хорюль — три четвърти отъ пътя, а останалото, разбира се, ще можемъ да минемъ пѣша. Господинъ хотелиерътъ стегна бързо конетѣ и седна на колата самъ да ни кара.

Практичниятъ този мжжъ не е само притежателъ на модерно нареденъ хотелъ, управляванъ отъ жена му, родена маджарка, но е и добъръ стопанинъ, земледѣлецъ, господаръ на обширни ливади, отъ които изпраща съ вагони прѣсувано сѣно въ свѣта. Увѣщаваше ни той, че нѣма да загуби нищо, като ни кара самъ, а нѣколкото коронки, които щѣлъ да получи отъ насъ, не били за захвърляне.

Чужденецътъ въ Кранско веднага познава както въ градоветѣ, така и по селата голѣмата услужливостъ и практичния умъ на словинцеца. Въ гостинницитѣ ви услужватъ съ охота, слагатъ ви, каквото могатъ, но най-характерното е, че не ви лъжатъ. Тѣ не се срамятъ отъ каквато и да била работа.

На гарата, напримѣръ, нѣколко пѣти на день дохожда за туриститѣ омнибусътъ на хотела Единъ услужливъ мжжъ съ портнерска галонирана шапка ви посрѣща съ усмивка, прибира ви багажа и бързо ви откарва въ добрѣ наредения хотелъ. Тукъ получавате

хубава чиста стая, а багажа ви мъкне по стълбата хубаво 18-годишно момиче.

Слѣд като оправите тоалета си и слѣзете въ просторния салонъ за вечера, очудвате се, че ви посрѣща портiererътъ, който е махналъ своята галонирана шапка и навлѣкълъ смокинга. Това е самиятъ господарь — *сам рап*, излѣзълъ да посрѣща своитѣ гости-туристи.

Ами момичето? Това е дъщерята, дѣсната ржка на майка си, смѣтководитель на хотела, разсиленъ, келнеръ — какво ли не.

Загубватъ се напริมѣръ въ гората група туристи, и при това остава още малко врѣме до трѣгването на вечерния тренъ. Тѣ ходятъ по неопредѣлена посока, но, за щастие, срѣшатъ се съ хотелиера, при когото сж ношували прѣди нѣколко дена и го молятъ да ги изведе на правия пѣтъ. „Е, разбира се, положението не е розово, както прѣдполагаха г-да туриститѣ, че по този пѣтъ ще могатъ да излѣзатъ на гарата Трѣбва да се върнете, за да изберете по възможностъ най-краткия пѣтъ, но безъ чужда помощъ, разбира се, това не върви“. Хотелиерътъ става водачъ на нещастнитѣ туристи, макаръ и да загуби съ това половинъ часъ; води ги той „кестерме“ и, току вижъ, показва имъ съ прѣстъ гарата. Така туриститѣ сж избавени; тѣхнитѣ сърдечни благодарности нѣматъ край. Но благоприличieto изисква да се пита водача, какво му дължатъ за услугата.

„Е, смѣшно е, отговаря хотелиерътъ, пѣтътъ ми бѣше от-тука, но мисля, че една коронка нѣма да врѣди“. Така и двѣтъ страни сж удовлетворени — туриститѣ дохождатъ наврѣме на гарата, а г-нъ хотелиерътъ има една коронка повече. Че е спечелена тази коронка честно, въ туй не ще се съмнява и читателътъ.

Шосето, което свършва въ Врѣзденецъ, бѣше доста хубаво. Пѣтуването мина весело, макаръ че бѣхъ цѣлъ изцапанъ отъ калта. За менъ важно бѣше да намѣра кръчма, въ която да се настана за извѣстно врѣме.

Тѣзи, които сж навикнали да пѣтуватъ отъ хотелъ на хотелъ и да иматъ при туй нуждния комфортъ — сутринъ своята закуска, слѣдъ обѣда съ всичкитѣ му тънкости и пр., вѣрвамъ, не би искали да се смѣнятъ съ менъ. Човѣкъ понѣкогажъ е доволенъ, ако намѣри на пѣтя си само тѣсна пейка, дѣто да може да сложи своето умерено отъ ходене тѣло.

Недѣлята употребихъ за разходка въ околността на Врѣзденецъ и никакъ не бѣхъ очуденъ, че намѣрихъ при завръщането си множество веселящи се. Пѣсни се чуваха едноврѣменно огъ петъ мѣста, и всѣкждѣ пѣхъа друга пѣсень. Че и словинцитѣ имали пѣсень „Иде селякъ на воденица“, узнахъ чакъ тукъ, въ Врѣзденецъ. Бодритѣ словинци ядѣха съ апетитъ кървавици, сушено и печено месо, а мастѣта заливаха съ прѣкрасно бѣло и червено вино. Тукъ-тамъ се виждаше и по нѣкоя бутилка пиво.

Тѣзи, които паднаха подъ влиянието на днешнитѣ впечатления, хъркаха подъ маситѣ и пейкитѣ. Радвахъ се само на туй хорско веселие, коегo слѣдваше мирно къмъ своя край. Спомняхъ си за

подобнитѣ веселия у насъ, въ далечната наша провинция, къдѣто много пѣти слѣдъ такова веселие мѣстото изглеждаше като бойно поле: парчега стѣкла, дрѣжки отъ чаши, деформирани наливки, осакатени столове и понѣкога края въ окръжния сѣдѣ. И тукъ имаше такава задушевностъ. Но народната поговорка право казва: „Не хвали деня прѣди полунощ“.

Връзденецъ е обикновено, безъ значение, селце, което се състои отъ 60 къщи и малка черква, каквито въ Кранско се срѣщатъ въ голѣмо количество за честъ и хвала Божия.

Майката природа като че ли искаше сега да набави туй, съ което е зкъснѣла. Врѣмето се оправи съвършено, и слнцето грѣеше немилостиво въ скалиститѣ брѣгове. Горѣщината ставаше отъ денъ на денъ все по-голѣма. Кожата на ржицѣтъ и врата ми се обѣлваше, камѣнитѣ парѣха дланѣта и множество змии напушаха своитѣ скривалища. Даже и при отворени прозорци не бѣше възможно да се спи. Сжщо и моитѣ съсѣди — далматинци, хървати и македонци, които правѣха новото Връзденско шосе, при такава силна умора не можеха да спятъ. Това се узнаваше отъ тѣхния продължителенъ тихъ разговоръ и отъ пѣснитѣ имъ, които се чуваха слѣдъ полунощъ далеко въ тихото селце.

Слѣдъ свършване на работата си въ околността на с. Връзденецъ, върнахъ се съ бричка въ Врѣхникъ. А разучването на Краса*) и посѣщението ми въ Пастойна (Аделсбергъ) бѣхъ турилъ сега на прѣво мѣсто.

На втория денъ напуснахъ Врѣхникъ и въ 11 ч. прѣди обѣдъ се отзовахъ повторно на Люблинската гара. Отгукъ влакѣтъ трѣгна за Пастойна въ 1 ч. слѣдъ обѣдъ.

Минавайки обширната Люблинска котловина, прочута съ своитѣ находки отъ неолитичната епоха, навлѣзохъ лека полека въ типичния Красъ. Върховетѣ на варовититѣ скали и тѣхнитѣ склонове съ бѣдната растителностъ се бѣлеятъ прѣдъ менъ като покрити съ снѣгъ. Тукъ влакѣтъ, който продължава своето дълго пѣтешествие отъ Триестъ, минава прѣзъ море отъ измуги, голи, скали. На много мѣста окоото на пѣтника забѣлѣзва едно особено явление на природата.

Прѣзъ цѣлия Красъ, а особено въ околността на Ракекъ, прѣдпослѣдната станция до Пастойна, се виждатъ голѣмо множество малко или много дълбоки и широки (понѣкога като дланъ голѣми) вдлѣбнатини, повечето крагли. На прѣвъ погледъ тѣ ни напомнятъ изсъхнали езера и рибници. Брѣговетѣ имъ на нѣкои мѣста сж обраснали съ хрсталакъ; дъното е покрито съ камѣни, а тамъ, дѣто камѣкътъ е разрушенъ отъ атмосфернитѣ влияния, образувала се е прѣстъ, покритъ съ хубава трѣва. На други мѣста се виждатъ дъната посѣти съ жито или обраснали въ друга зеленина — ливади и лозя. Туй е направила прилежната ржка на словинеца, който е могълъ по този начинъ да огкжсне късче земя отъ природата, която го надарява тукъ като машеха завареничето си.

*) Прѣдполагатъ, че думата „Красъ“ води началото си отъ келтския езикъ и означава „земя на камѣнитѣ“.

Тъзи явления, които въ геологията се наричат *извърти* (хунии) или долини, се срѣщатъ и въ Моравския Красъ — въ околността на Слоупъ. Изслѣдательтъ разпознава нѣколко вида извърти, основайки се на разнитѣ имъ форми. Има и нѣколко теории за тѣхното образуване. Първоначално се е прѣдполагало, че тѣзи хунии или извърти сж се образували отъ срутването на подземни пещери. Въ послѣдно врѣме обаче се констатира, че по-голѣмата частъ отъ тѣзи долини нѣматъ нищо общо съ подземнитѣ пещери, но че тѣ сж се образували единствено отъ механическото и химическо дѣйствиe на водата, която е вниквала въ пукнатинитѣ и е отнесла съ себе си разтворения варовникъ.

Въ свръзка съ пещеритѣ сжществуватъ и тѣй нареченитѣ *кладенчести долини*, които сж се образували отъ срутването на пещернитѣ сводове и отчасти отъ дѣйствието на водата.

Часътъ минаваше 3 слѣдъ обѣдъ, когато се намѣрихъ подъ стрѣхата на „Народенъ хотелъ“ въ Постоянна, притежание на отецъ Патерността. Хотелътъ е посѣщаванъ повечето отъ чехи. Притежателятъ е словинецъ, говори и чешки. Прислугата въ този хотелъ е почти идеална.

Самата Постоянна (554 м. надъ морското равнище) се намира въ очарователна мѣстность. Разположена е подъ южния склонъ на връхъ Совичъ (676 м. надъ морското равнище) съ развалини на нѣкогашния замъкъ „Постоянна“. Отъ тука се отваря разкошна гледка въ далечината, особено къмъ обширната планинска верига, която се простира джгообразно на югозападъ къмъ Убелско. Постоянна е градецъ, който днесъ има около 1900 души жители. Той е сѣдалище на окръжно управление, мирово сѣдилище и пр. Има телеграфо-пощенска станция, основно и III-класно училище, бани и нѣколко добри хотели.

Постоянна въ послѣднитѣ нѣколко години е направила голѣмъ напрѣдъкъ. Нѣма защо и да се чудимъ. Посѣщението на туриститѣ, което отъ година на година се увеличава (30,000 – 40,000 души), безъ съмнѣние, способствува благоприятно за процвѣтяването на общината. Съ популяризирането на прочутитѣ пещери, наречени „Постоински ями“, расте и благосѣстоянието на Постоянна. Навсѣкѣждъ виждате да се полагатъ особени грижи както отъ пещерното управление, тѣй и отъ населението, за да се угоди колкото е възможно повече на гоститѣ-туристи и да се направи прѣбиванието имъ въ Постйна по-приятно. Туй тѣхно стремление къмъ напрѣдъкъ заслужава голѣма похвала.

Постоинската пещера е отдалечена само четвъртъ частъ отъ града, който се съединява съ нея съ хубаво шосе, държано всѣкога чисто и поправено. Пещерното управление се намира въ добри рѣцѣ. Чистата печалба се дѣли по равно между държавата и общината.

(Слѣдва).

И. Х. Д.

Туристиката въ Русия и Швеция.

На 16. август 1909 г. въ Петербургъ се откри „Руско-Шведска изложба за физическото развитие и спортъ“. Въ тази изложба бѣха застъпени отдѣлитѣ: *езда (въ военното дѣло и любителска), ловъ, воденъ и зименъ спортъ, гимнастика и физически упражнения, атлетика, фехтование и боксъ, туристика и колоездаченъ спортъ.*

Въ в. „Руский Инвалидъ“ е дадено подробно описание на всички отдѣли отъ тази, може би, първа по рода си и доста интересна изложба.

Тукъ ще дадемъ нѣкон свѣдѣния, извлѣчени отъ въпросното описание, за да запознаемъ българскитѣ туристи съ развитието на туристиката въ Русия и Швеция.

Отдѣленъ павилионъ е заетъ отъ руското туристско дружество (Россійское общество туристовъ). Въ него сж изложени: манекени на туристи, велосипеди, лижи*), колекция отъ значкитѣ на задграничнитѣ туристски дружества, голѣма карта на Русия, разни дружествени издания и пр.

Руското туристско дружество е основано въ 1895 г., а въ 1902 г. е било прѣобразовано. Клонове има въ 26 града на Европейска и Азиатска Русия.

Въ 1903 г. дружеството е броило повече отъ 2000 члена. Членскитѣ годишенъ вносъ е 3 рубли и 1 рубла записнина. Дружеството е въ сѣюзъ съ всичкитѣ задгранични туристски дружества и влиза въ тѣхната международна лига — *Ligue internationale des associations touristes.*

Въ шведския отдѣлъ сж били изложени разнитѣ издания на шведското туристско дружество — прѣкрасни пѣтеводители на шведски, английски и нѣмски езици, богато илюстрирани сборници, карти и др. На отдѣлна етажерка имало пълна сбирка отъ годишницитѣ на туристското дружество за 25 години — отъ основанието му. Интересенъ по съдържанието си е годишникътъ за 1903 г. Той е разкошно издание съ 438 стр. и съ 290 картини — 22 вѣнъ отъ текста и 268 вѣтрѣ въ него. Картинитѣ сж фотографии, снети отъ туристи и отъ професионални фотографи. Статитѣ въ тоя сборникъ сж повечето описания на излети — много отъ тѣхъ сж съ литературни и научни достоинства. Твърдѣ интересни сж описанията на ученишкитѣ екскурзии, широко развити въ Швеция. Напр., ученицитѣ отъ едно училище въ Южна Швеция, за да събератъ пари за екскурзия до гр. Стокхолмъ, начело съ своя учителъ работили съ заплата въ ремонта на сжщото училище и планиране двора му. Екскурзията се продължила 5 дни, като се падналъ разходъ на лице по 13 крони.

*, Дѣски за ходене по закоравѣлъ снягъ.

Покровителъ на дружеството е кралъ Густавъ V, а по-рано — Оскаръ II.

Трима отъ членоветъ на настоятелството — секретаръ, касиеръ и редакторъ сж съ заплата. Тъ се избиратъ за срокъ не по-голямъ отъ 5 години.

Дружеството не прѣслѣдва никакви търговски цѣли; именно затова и процвѣтнява, макаръ че има въ Швеция и търговски дружества за пжтешествия.

По значение дѣйността на шведското дружество може да се сравни съ тая на географскитѣ дружества съ тази разлика, че първото работи въ полза на цѣлия народъ, а послѣднитѣ — само за неговитѣ кржгъ специалисти. Въ срѣдата си между най-дѣятелнитѣ членове дружеството брои много шведски офицери. Числото на иностраннытѣ туристи ежегодно расте, а това донася голѣмъ доходъ на страната.

Б. Образописовъ.

Излетъ до Перушица.

Септемврий 13, недѣля. Великолѣпно утро. Врѣмето е доста хладно и прѣдвѣщава хубавъ день за туриста.

Пловдивската гара гъмжи отъ хора. — Пжтници, изпрашачи, посрѣщачи — всичко е събрано тукъ въ сбита маса, прѣзъ която едвамъ си пробивате пжтъ. Приказки, смѣхъ движение — като на нѣкой панаиръ. Но освѣнъ всичко това, не по-малко впечатление ви прави и рѣдката пжстрота, която забѣлѣзвате тоя пжтъ както въ носията, така и въ общия изгледъ на субектитѣ отъ това общество. — Като почнете отъ лъскавата офицерска форма и отрупаната съ разкошъ носия на аристократката и свършите съ дрипитѣ на послѣдния бѣднякъ — всичкитѣ степени и вариации въ облѣклото, зависящи отъ състоянието, званието и вкуса, бѣха прѣдставени тукъ твърдѣ очевидно. Вашето любопитно око неволно скача отъ субектъ на субектъ, като прави по-големи или по-малки спирки. Една група обаче отъ зеленокапци, която е събрана около единъ гълѣмъ вѣнецъ, закаченъ на върлина и направенъ отъ живи цвѣтя, спира погледа ви за по-дълго врѣме. Вие виждате, че по гърдитѣ на хората отъ тая група има и нѣкакви зелени ленти; пжкъ забѣлѣзвате, че такива ленти иматъ и нѣкои дами, които сжщо така се групиратъ около вѣнеца, и като прочитате стоящия на лентитѣ надписъ, узнавате, че всички тия хора сж членове отъ Пловдивския клонъ „Калояновъ връхъ“ на българското туристско дружество. Вашето любопитство обаче не се задоволява съ това. Вие запитвате нѣкого и узнавате, че въпросниятъ клонъ отива на екскурзия до историческата Перушица и че тоя вѣнецъ е прѣдначенъ да бже поставенъ върху гроба на славнитѣ перушански борци за народната свобода.

И дѣйствително така бѣше.

Но това, което любопитният не можеше да си отгатне, а заслужава да се изтъкне тука, за да се посочи една важна черта на „байгановската“ култура изобщо и на българската оправия въ частности, то е лошото настроение на туристите, което явно личеше както от израза на лицата, тъй и от нервния токъ на говора имъ по адресъ на ония, които ги бѣха поставили въ едно доста трудно и неприятно положение.

А ето ви и причинитѣ на това положение, както и на зависящото отъ него душевно настроение.

Настоятелството на клона, имайки прѣдъ видъ, че при двѣ неотдавнашни екскурзии управата на желѣзницитѣ е отстъпвала половина отъ таксата за пътуване, като се надѣвало, че и при излета до Перушица ще се направи подобна отстъпка, пуснало поканата си до членоветѣ въ тая смисълъ. Въ сжшата покана се давало право да участвуватъ въ излета и домашни и близки на членоветѣ, вслѣдствие на което числото на екскурзиантитѣ надминава шестдесетъ — число недостигнато въ никоя друга екскурзия. За да издѣйствува отстъпката отъ обикновената такса за пътуване, настоятелството писало на надлѣжното мѣсто цѣла седмица по-рано и се надѣвало, че по-скоро или по бавно все ще послѣдва нужното разпореждане. Но кога дохожда да се задятъ билети, излиза, че такова разпореждане нѣмало. Припка тогава прѣдседателъ, припкатъ и членове отъ настоятелството да уреждатъ въпроса, но всичко напразно; а членоветѣ на клона изпадатъ въ неловко положение спрѣмо гоститѣ си, негодуватъ противъ неразбраната бюрокрация и енергично осждаатъ поведението на ония, отъ които вмѣсто поощрение къмъ посѣщаването и изучаването на светитѣ и отъ най-голѣма историческа важность кжтове, напротивъ, се убива всѣко желание и спѣва всѣко начинание.

Не стига това, но когато дойде врѣме за качване въ трена и се видѣ, че нѣма мѣсто за всички пътници, за туриститѣ прикачиха едно малко, вехто, мръсно и прилично на курникъ вагонче. Азъ поне другъ пътъ не съмъ виждалъ и то не само у насъ, но и у други както по-културни, тъй и по-некултурни страни такива смѣшни и низки вагончета, въ които не можешъ и да се изправишъ безъ рискъ да си блѣснешъ главата въ покрива.

Кое съ ядосвания, кое съ смѣхъ поради комичното положение, въ което бѣха поставени, туриститѣ най-послѣ стигнаха на станцията „Кричимъ“, дѣто собствено и започваше тѣхната екскурзия съ маршрутъ: гара „Кричимъ“, с. Куртово-Конаре, с. Кричимъ, с. Устина, Перушица Брѣстовица и пакъ гара „Кричимъ“.

Хубавото ясно и модро небе, безкрайно чистата и бистра атмосфера и веселото есенно слънчище, което доставяше на тѣлото приятна топлинка, а на цѣлата хубава околность придаваше веселъ, насмѣянь видъ, ободриха туриститѣ, изпждиха по-прѣдната имъ досада и извикаха въ душитѣ имъ най-приятно настроение; настроение, каквото е изпитвалъ само онзи, крѣто е истински любителъ на броденето изъ нѣдрата на природата, особено на хубавата българска

природа. Пъкъ не бѣ само това, което повдигаше духа на екскур-
зиантитѣ; защото, освѣнъ чувството на задоволство отъ хубавото
и приятно врѣме, върху нашето настроение, макаръ и несъзнателно,
влияеше и онова дѣйствие върху душата, което упражнява запозна-
ването съ нови мѣста, прѣдмети и хора, както и мисълта, че ще се
видятъ още такива и то въ единъ тъй хубавъ и тъй важенъ въ исто-
рично отношение кжтъ, какъвто бѣше тоя, въ нѣдрата на който се
движехме. Азъ не за пръвъ пжтъ прѣсѣщавахъ както тоя, тъй и дру-
гитѣ кжтове на IV. революционенъ окръгъ, но колкото пжти и да
съмъ минавалъ тадѣва, всѣкога съмъ изпитвалъ смѣсеното чув-
ство на наслада отъ хубавата природа и на благоговѣние прѣдъ
великата самоотверженостъ и самопожертвование на българина, които
се проявиха тука въ непосилната борба съ свирѣпия тиранинъ.

Нѣколко струнни музикални инструменти даваха тактъ, и вър-
вежътъ на туриститѣ отиваше живо и бързо.

Като вървите 6—7 км. изъ едно рѣдко по плодородието си
поле, пристигате въ с. Куртово-Конаре. Достатъчно е само да пог-
леднете на кжщитѣ и пълнитѣ съ тютюнъ и други земеделчески
продукти дворове, за да разберете, че жителитѣ на това село се
радватъ на сравнително добро благосѣстояние. Пъкъ не само доброто
благосѣстояние на селото, но и голѣмата му близостъ до царското
имѣние — нахождаше се на изтокъ — обуславятъ до голѣма степенъ
задоволителността на общия, външния, изгледъ на сжщото село,
както и на шосето, което минава прѣзъ срѣдата на селото. Впрочемъ
въпросното шосе е все така задоволително дори до самата гара,
пъкъ даже и до селото Кричимъ и то по причини, които сж твърдѣ
добрѣ понятни за ония, които се интересуватъ за състоянието на
шосетата у нашето отечество.

На срѣдата на селото се мждри и една електрическа лампа,
която се запалва, навѣрно, само по желанието на г. П. Киселова,
господарътъ на електрическата енергия, която се произвежда въ
неговата фабрика за дървенъ материалъ.

Понеже тая фабрика бѣше на пжтя ни (близо до с. К.-Конаре),
ние имаме случай да я разгледаме и да се запознаемъ съ всички
нейми машини. Съжаляваме само, че бѣше празникъ, та машинитѣ
не работѣха. Както ни се обясни, прѣимуществото на тая фабрика
за рѣзане на дървенъ материалъ се състояло главно въ това, че из-
рѣзвала и оползотворявала цѣлитѣ дървени трупове, когато при
обикновенитѣ триони (бичкии) голѣма частъ отъ труповетѣ остава
неизрѣзана и по тоя начинъ — неоплодотворена. Машинитѣ да фаб-
риката се докарватъ въ движение чрѣзъ водна сила, а освѣтлението
става чрѣзъ електричество, което се добива посрѣдствомъ сжщата
сила. Г-нъ Киселовъ ни каза, че си добивилъ много, даже и излишно
количество електрическа енергия, затова една частъ отъ тая енергия
изпращалъ посрѣдствомъ жици (и безплатно) въ близкото царско
имѣние.

(Слѣдва).

ВЪСТИ.

Изъ живота на В.-Търновския клонъ „Трапезица“. — Прѣзъ 1909 год. клонътъ е записалъ слѣднитѣ нови членове: **НЕГОВО ВЕЛ. ЦАРЬТЪ** — почетенъ прѣдседателъ на клона, полковникъ *Кирковъ*, бригаденъ командиръ, *Христо Стойковъ*, държавенъ планоснимачъ, капитанъ *Кръстьо Василиевъ*, поручикъ *Симеонъ Данчевъ*, поручикъ *Георги Сауловъ*, *Никола Нанковъ*, фотографъ, *Иванъ Николовъ*, подсекретаръ въ градското общинско управление, *Шишмановъ*, чиновникъ въ земледѣлческата банка, *Никола Н. Милковъ*, прѣдседателъ на окржжн. пост. комисия, *Петко Чепишевъ*, управителъ на държавния рязадникъ, *Невѣна Георгиева*, учителка, *Стефанъ Къневъ*, търговецъ, *Петъръ Къневъ*, търговецъ, *подпоручикъ Петъръ Дачевъ*, *Александъръ Трашлиевъ*, агрономъ, *Никола Рачевъ*, сждебенъ слѣдователъ, *Ст. К. Бакърджиевъ*, артистъ, *Евдокия Генова*, учителка, *подпоручикъ Ивановъ*, *М. Сенковъ*, жболѣкаръ и *Сайдеманъ*, техникъ.

Въ настоятелството на сщия клонъ прѣзъ годината сж станали слѣднитѣ промѣни: секретарьтъ *Георги Петковъ* си подалъ оставката, а вмѣсто него по число на гласове остава туриста *Вълчо Николовъ*, подсекретаръ въ Търновското окр. управление; вмѣсто настоятелката г-ца *Стеф. Георгиева*, основна учителка въ далечно село, и нѣмала възможность да посѣщава засѣданията на настоятелството, е приетъ стария туристъ *Георги Ганчевъ*, нотариусъ при Тър.

окр. сждъ; касиерьтъ *Цаньо Гиргановъ* е прѣмѣстенъ на работа въ гр. Русе и неговата длъжность се заема отъ капитанъ *Моловъ* — по редъ на полученитѣ гласове при избора на настоятелството въ годишното събрание; настоятелката г-ца *М. Костова* заминава да продължи образованието си, а стареятъ *Ст. Панайотовъ*, горски инспекторъ, е прѣмѣстенъ въ гр. Пловдивъ.

Прѣзъ лѣтния сезонъ търновчанитѣ сж направили много частични излети, но тържествени и съ опрѣдѣленъ планъ излети сж устроени само четири — единъ до близкия планински гр. Елена, другъ до стария просвѣтителенъ Калоферски манастиръ (отстои на 20 км. отъ В.-Търново), трети до мѣстността „Кжсь-хисаръ“ и Арбанашкия манастиръ и четвърти съ желѣзница до гр. Тръвна.

Смѣемъ да се похвалимъ, че тоя клонъ отъ нашето дружество и прѣзъ тая година е развилъ трѣскава дѣйность. — Придобити сж много нови членове; издадени сж 30 нови снимки, въ двойни екземпляри, 18 на 24, на стари търновски кжщи, интересни въ исторично и архитектурно отношение, като по единъ екземпляръ отъ тѣхъ сж подарени на Търновското градско общинско управление съ условие да се поставатъ въ музея на мѣстното археологично дружество; каненъ е софийския туристъ г-нь Т. Бъчваровъ да държи тамъ сказка за природнитѣ хубости на нашата родина по картини, увеличени съ магически фенеръ; а клоновиятъ традиционенъ балъ, който всѣкога е билъ най-блѣскавъ,

е даденъ прѣзъ декемврий. Подробности за дѣйността на клона ще се дадатъ въ годишния му

отчетъ, който ще се прѣдстави на идния туристовски сборъ въ столица София.

РАЗНИ.

Туристиката въ Франция. — Французкиятъ Touring Club по старъ обичай миналата година е правилъ сбора си въ Сорбоната подъ традиционното прѣдседателство на министра на общественитѣ работи. Отъ свѣдѣнията на клубовия прѣдседателъ, Балифа, и дѣловодителя, Бертелота, се вижда, че клубътъ има засега 120,000 члена и имущество за 802,073 франка. Миналата година е ималъ приходъ 1,255,021 франка, а разходъ — 1,089,144 фр. Остатъкътъ отъ 50,000 фр. сж прибавени къмъ резервния фондъ. Въ бюджета за идущата година се прѣдвиждатъ 1,195,561 фр. приходъ и 1,148,500 разходъ. Министърътъ Милерандъ въ рѣчта си е засвидѣтелствувалъ широката ползотворна дѣйностъ на клуба; а д-ръ Леонъ Пети въ реферата си е говорилъ за алпийскитѣ пжтища, за които туристскиятъ клубъ винаги е давалъ своята подпорка, като изтъкналъ, че за направата имъ били нуждни 4 милиона франка, обаче ползата имъ, споредъ неговитѣ думи, се равнявала на милиарди. Г. К.

Възрастта на животнитѣ. — Възрастта на животнитѣ е различна — едни живѣятъ повече отъ човѣка, а други — по-малко. Така, камилата живѣе до 50 год., конятъ — до 30—33 год., волътъ — 20—25 год., овцата — 8—9 г., кучето — 12—15 год., а слонътъ може да достигне една възраст отъ 250—300 г. Улавяни сж понѣкога възрастни слонове, които сж живѣли въ робство още 130 г. Китътъ живѣе до 400 год., орелътъ и лебедътъ живѣятъ до 100 години, соколътъ живѣе до 100—110 год. Забѣлѣзано е, че и рибитѣ достигатъ дълбока старостъ. Напримѣръ, шаранътъ може да живѣе до 200 год., пъстървата — до 50 г. Швейцарскиятъ естественикъ Гаснеръ разправя, какъ една щука, уловена въ 1497 год., е имала единъ прѣстенъ на перката си, отъ който се виждало, че е била улавяна и по-рано и то прѣди 267 години.

Има обаче извѣстни наѣкоми, които живѣятъ само нѣколко часа; напр., наѣкомото еднодневка живѣе само 24 часа.

№ 20а

До клоноветѣ на БТД.

Централното настоятелство на БТД наврѣме съобщи на клоноветѣ за намаленитѣ 50% такси при пжтуването на туриститѣ по българскитѣ държавни желѣзници, но счита за нужно да даде допълнително и слѣднитѣ разяснения и упжтвания по сжщото:

Всички редовни членове отъ клоноветъ на БТД, когато пътуватъ съ туристическа целъ на група не по-малко отъ петъ души, се ползуватъ съ 50% намаление по българскитъ държавни желѣзници.

Удостоверения за пътуване се изпращатъ на клоноветъ отъ централното настоятелство при поискване.

Всѣко удостоверение за пътуване се номерира и отъ клонa, приподписва се отъ прѣдседателя му и отъ назначения за излета (екскурзията) главатаръ и се подпечатва съ клонивия печатъ. То се обгербова съ 50 ст. марка, която се унищожава отъ желѣзопътната станция при издаване билетитъ, и стойността ѝ се плаща отъ излетниците. Удостоверението важи 15 дни отъ деня на издаването му. Така приготвено удостоверение и прѣдявено прѣдъ която и да е желѣзопътна станция последната издава потребното количество билети.

Прѣкъсване на пътуването се позволява на по една посрѣдна станция при отиването и връщането, обаче, шомъ се слѣзе отъ влака, главатарътъ на излета веднага прѣдъявява удостоверение и билетитъ на началника на ж.-п станция, който ги визира за слѣдующия влакъ въ това направление.

Билети се вадятъ отдѣлно за отиване и отдѣлно за връщане, тъй като връщането може да бжде отъ съвършено противоположна на отиването станция (зависи отъ маршрута), разбира се, съ едно и сжщо удостоверение, като бжде попълнено, напимѣръ, така: „отъ станция София до ст. Бургазъ и отъ ст. Варна до ст. София“. Самото удостоверение се прибира отъ прѣвозния персоналъ при свършване на пътуването.

Всѣко удостоверение се придружава съ единъ списъкъ на излетниците, графитъ на който обязательно ще се попълватъ отъ главатарътъ на излета, който пъкъ веднага слѣдъ свършване на екскурзията го прѣдава на клоновия прѣдседателъ, а последниятъ незабавно го изпраща въ централното настоятелство. Отъ тия списъци на клоноветъ централното настоятелство ще състави всѣка година статистична таблица за пътуванията на туриститъ, която ще се прѣдава на дирекцията на българскитъ държавни желѣзници и пристанища.

Пътуване съ изгоди се позволява всѣко врѣме прѣзъ годината.

При пътуването членоветъ трѣбва да бждатъ съ туристическа носия. На първо врѣме задължително е да носятъ тѣ дружествена значка и туристическа шапка. Безъ тѣзи условия туриститъ не се ползува съ изгоди по българскитъ държавни желѣзници. (Окръжно № 77,403 отъ 24.X 1909 г. на Главната Дирекция на желѣзниците и пристанищата). Дамитъ-туристки и юношитъ-туристи засега носятъ само значка. Главатарътъ на излета (екскурзията) обязательно трѣбва да бжде съ пълна туристическа носия. Гости сж добръ дошли, обаче тѣ плашатъ пълна такса по желѣзниците.

На неизправнитъ клонове прѣдъ централната каса, както и на ония, които наврѣме не връщатъ списъцитъ на излетниците, надлежо попълнени, нѣма да имъ се изпращатъ нови удостоверения.

Вмѣнява се въ длъжностъ на клоновитѣ настоятелства зорко да слѣдятъ изпълнението на тия наредби отъ главатаря и членоветѣ. Въ случай на нередовностъ тѣ ще взиматъ бързи мѣрки за отстранението имъ, за да се избѣгватъ всѣкакви критики, които би се отразили злѣ върху организационния ни животъ. Настоятелствата трѣбва да прѣдупрѣдятъ членоветѣ на клона си за условията при пжтуването по българскитѣ държавни желѣзници и да ги подканятъ да си набавятъ туристовска носия.

Ако нѣкой клонъ се провини въ явно нарушение на дружественитѣ наредби, централното настоятелство нѣма да му изпраща удостоверения за пжтуване до разглеждане въпроса въ близкия туристовски сборъ. Придобититѣ вече изгоди по българскитѣ желѣзници, безпорно, даватъ ни възможностъ да проявимъ по-голѣма туристовска дѣйностъ и да обходимъ повече близки и далечни мѣста. Затова пъкъ се и надѣваме да придобиемъ повече членове въ редоветѣ си.

Централното настоятелство на БТД съ съдѣйствието на клоновитѣ настоятелства и съ умѣлото си ръководене на организацията се надѣва въ послѣдствие да спечели повече за туристското дѣло у насъ

Но нека се помни едно, че нѣкогашнитѣ придобивки на туриститѣ се отнеха благодарение безконтролното приемане на членове, злоупотрѣбението съ туризма, неспазването прѣдписанията на дружествения уставъ и много др. Това ще служи за урокъ на за другата ни.

Нека туристовската организация брои членове чисти отъ всѣкакви спекулативни замисли и само такива, които милѣятъ за туризма у насъ и искрено желаятъ прѣуспѣването му.

Здравѣйте, туристи!

Б. Ангеловъ,
прѣдседателъ.

А. Джанановъ,
секретаръ.

ПОПРАВКА.

Въ бр. 10 на миналата година сж направени слѣднитѣ печатни грѣшки:

Печатано:				Дасе чете:	
нашат	(страница 144,	редъ 22	отгорѣ надолу)	—	нашата
си вий	" 147,	" 23	" "	—	се вий
отъ които	" 154,	" 7	отдолу нагорѣ	—	съ които
видятъ очитѣ	" 154,	" 6	" "	—	видятъ съ очитѣ
11. IX 1909 год.	" 157,	" 9	" "	—	11. XI 1909 год.
сборна	(въ съдържан.,	редъ 6	отгорѣ надолу)	—	сборъ на

Въ съдържанието:

Печатано:		Да се чете:	
"	Каботъ	"	Роботъ
"	Агопѣвъ	"	Агапѣвъ
"	свѣтитѣ	"	светитѣ
"	Щурня	"	Щурня
"	Стоянъ	"	Стояновъ
"	Балбанския	"	Бачковския
"	Елина	"	Елена

До г. г. абонатитѣ.

Изпраща се първиятъ брой отъ IX. година на сп. „Български туристъ“ на всички досегашни абонати, на познати спортисти и любители на природата и на нѣкои учрѣждения съ молба да го повърнатъ веднага въ редакцията, ако не желаятъ да получаватъ списанието.

Абонаментътъ се плаща въ прѣдплата или слѣдъ получаване първия брой.

Които отъ г. г. абонатитѣ промѣнятъ мѣстожителството си, умоляватъ се да съобщатъ въ редакцията новия си адресъ. Ако сж членове на нѣкой клонъ отъ БТД, съобщаватъ това на клоновото настоятелство.

Отъ редакцията,

Умоляватъ се г. г. настоятелитѣ на списанито ни да побързатъ съ изпращането списъцитѣ на събранитѣ отъ тѣхъ абонати, а сумитѣ да се изпращатъ на адресъ: *За касиера на централното настоятелство на Българското Турист. Дружество, София.*

О Б Я В А.

Туристическа библиотека

„На пжть“ кн. 4, 5, 6 — 1 20 лева.
кн. 7, 8, 9 — 1 20 лева.
Пжтуване изъ Стара-планина, Родопитѣ, Сакаръ, Странджа. Прѣкрасно помагало по отечествена география, за туристи и велосипедисти.

Десетъ и повече книги по единъ левъ. Изпращане само въ прѣдплата или съ наложенъ платежъ.

гр. Бургазъ.

Д. Стеревъ.

Открива се подписка за година IX. (1910) на

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

Списание за туризъмъ и природоописание.
Органъ на Бълг. Туристско Дружество.

РЕДАКТОРЪ: С. Д. СКРИНСКИ.

Отъ 1. януарий 1910 г. сп. „Български туристъ“ влиза въ IX. година на своето съществуване. Днесъ то е единственото спортно списание у насъ, въ което се описва българската природа и срѣдствата за добирание до нея.

Въ IX. година ще се застъпятъ отдѣлитѣ: I. природоописание, II. туристски спортъ, III. патриотично възпитание, IV. туристска хроника, V. отзиви, VI. вѣсти, VII. книжнина, VIII. разни, IX. туристска поща.

Въ списването на „Български туристъ“ прѣзъ IX. му година ще взематъ участие слѣднитѣ сътрудници: Г. Козаровъ, архитектъ, д-ръ П. Стояновъ, лѣкаръ, д-ръ А. Теодоровъ-Баланъ, професоръ, капитанъ Добревъ, д-ръ Ст. Н. Чомаковъ, адвокатъ, Н. Бозовъ, Б. Ангеловъ, д-ръ А. Златаровъ, Н. Костовъ, д-ръ Х. Ивановъ, д-ръ Хр. Пиперовъ, А. Гечевъ, Б. Образописовъ, Ф. Сплитекъ, Н. Додовъ, А. Д. Цвѣтковъ, д-ръ М. Панчевъ, Н. Алексиевъ, К. Чорбановъ, Д. Стеревъ, учители, А. Д. Пановъ, Ст. Радучевъ, А. Джанановъ, Ст. Невшималъ и др.

„Български туристъ“ излиза всѣки мѣсець (освѣнъ юлий и августъ). Годишна цѣна за нечленове на дружеството въ България е 2 лева, а въ чужбина — 2.50 фр. Членоветѣ го получаватъ срѣщу единъ левъ.

Записването абонати въ София става въ книжарницитѣ: Б. Касжровъ, Хр. Олчевъ и П. Чипевъ, а въ провинцията — въ клоноветѣ на Българското Туристско Дружество и въ всички т.-пощенски станции. Който запише 4 и повече абонати, получава 10% отстъпка.

Приематъ се за послѣднитѣ двѣ страници на списанието обяви отъ хотелджии, гостинничари, продавачи на туристски вещи и др. при най-износни цѣни.